

ASZTALOS MIHÁLY Tisztelet a hősöknek

A békés mindennapok

Nagyszüleim, Asztalos József és felesége, László Anna, valamint gyermekeik, Rozália, József, Ferenc és Mihály (ő lett az édesapám) 1914 nyarán szokásos mindennapjaikat élték. A szülők nagy örömmel várták az ötödik gyermekük születését, aki majd a keresztségben a Katalin nevet kapja. A család gazdálkodásból élt. Az élelmet és az állatok takarmányát megtermelték, a felesleget eladták, ebből tellett az egyéb költségekre. Nagypám esténként fuvart, szántást vagy egyéb adódó munkákat vállalt. A gyerekek, ha csak tehették, vidám játsszással töltötték idejüket, melynek színtere – mivel az udvar a Szent István utcára, és a falu főterére is nyílt – a házuk körüli nagy terület volt. Alkalmanként sok környékbeli gyerek gyűlt össze, hogy megnézze a nagyobb fiúk által vívott lovasharcot. Ez úgy zajlott, hogy egy erős nagyfiú (ló) nyakába ült egy kisebb fiú (lovas), s a lábával szorosán átkulcsolta a derekát. Az ellenfelek karjaikkal összekapaszkodva igyekeztek lerántani egymást a földre. A küzdelmet a lelkesen szurkoló gyerekhad biztatása közepette az nyerte, akinek ez sikerült. A győztes pár nagy megbecsülésnek örvendett.

A nagy háború

A békés egyhangúságot világrengető esemény törte meg, kitört az I. világháború. A Monarchia országaiban nagy felháborodást keltett a trónörökös meggyilkolása. Reváns hangulat uralkodott el az embereken. Azonban, ahogy egyre gyakrabban kézbesítették a katonai behívókat, már másként élték meg a családok az eseményeket. Mint oly sok dunakeszi férfi, nagypám is megkapta a behívót. Döbbenet és kétségbeesés uralkodott el a családon. Az érintettek azzal vigasztalták magukat, hogy az a pár hónap hamar eltelik, és vége lesz a győztes háborúnak (ez mekkora tévedés volt). Ezért próbálták a bevonuló katonák vidáman tölteni a hátralévő szabad idejüket. De elérkezett a bevonulás napja. Fájdalmas volt a szeretett feleségtől és gyermekektől való búcsúzás. Egyikőjük sem gondolta, hogy nagypám sosem fogja látni az akkor még meg nem született kislányát, Katikát. Nagyanym szomorúan döbbszent rá a valóságra, arra, hogy ezentúl alapvetően meg fog változni az életük, hogy nagyon fog hiányozni az erős férfikéz, mely eddig a szerény, de biztonságos megélhetést biztosította a földművelésből élő családnak. Nem tudhatta, hogy mennyi előre nem látható akadályt kell a későbbiekben leküzdeniük.

Még reménytelenebb volt a bevonuló katonák helyzete, hiszen a fronton a civil élettől teljesen más élethelyzetbe kerültek. Próbáltak alkalmazkodni az igencsak kegyetlen körülményekhez, ám mind gyakrabban hangzott el a támadásra buzdító dal: „Hallod-e fűjják a kürtöt / Fűjják már a riadót / Azt mondják előre rajta / És rohamra indultak ők”. A kimerültség, a rossz körülmények, az egyre több bajtárs elvesztése, mind jobban felőrölte életerejüket. A harcok és szuronyrohamok gyakoriságával egyre gyilkosabbá váltak az ütközetek. Elérkezett a végzetes 1914. október 21-i nap, amikor az ellenség többszörös túleréjével szemben már kevésnek bizonyult a halált megvető bátorság. Nagyon sokan halálos sebesülést szenvedtek, köztük nagypám is.

A nehéz sors

Amikor a férje haláláról értesítették nagyanyámat és kérték, hogy a kórházban azonosítsa a holttestet, szívfájdító zokogás-

ban tört ki. A szeretett férjét katolikus szertartás szerint temette el a dunakeszi (mai nevén kegyeleti) temetőben. Gyakran ment ki a sírhoz megnyugvásért, vigasztalásért, és lelki békéért imádkozni. A hátralévő életét özvegyen élte le, egyedül nevelte öt gyermekét. Nehéz helyzetén a község azzal segített, hogy a saját terményei eladásakor nem kellett helypénzt fizetnie.

Az idő múlásával felcseperedtek a gyerekek. A legidősebb fiú, József (1907-1966) földműves lett, emellett vásárokból élőállat házhozszállításával is foglalkozott. Az emberek közismert, megbízható, becsületes fuvarosnak tartották. A két fiatalabb fiú, Ferenc (1908-1981) és Mihály (1910-1980) asztalos szakmát tanultak. Ferenc egész munkásságát a MÁV-nál töltötte asztalosként, amit nagy szaktudással végzett. Mihály (ő lett később édesapám) földműveléssel és fuvarozással foglalkozott. Kiváló paradicsomtermelő volt. Az idősebb nővérük, Rozália (1905-1971) férjhez ment egy jó nevű asztalosmesterhez. A húguk, Katalin (1914-1996) egy közismert szabómeszterrel kötött házasságot.

Nagyanym, László Anna egy tősgyökeres, nyolcgyerkes dunakeszi családból származott. Egyik ősük neve már az 1770-ben kiadott Urbáriumban is szerepel a 11 egészszelkes (módos) jobbágy között. A nagyanyám egyik testvérbátyja, László József dunakeszi bírása volt. Az ő kezdeményezésére emelték 1928-ban az I. világháborús emlékművet. Az emlékművön elhelyezett márványtablán megemlékeztek a hősi halottokról. Az ott felsoroltak között található nagypám neve is. Hálás szívvel gondolok apai nagyszüleimre, a hősi halott Asztalos József (1882-1914) és feleségére, László Annára (1882-1969), aki özvegyen, áldozatos munkával felnevelte öt gyermekét. Az ő emléküknél ajánlom írásomat.

Nagypám, Asztalos József, mint I. világháborús katona